

Boko Haramen oinarri soziala dira esklaboen umeak

Deabru berria Sahara azpialdeko Afrikan ‘Boko Haram’ deitzen da. XXI. mendeko jihadistak fanatikoak adibidetzat ezagutua da 2009an Nigeriako gobernuaren kontra matxinatu zenetik burututako triskantzengatik. Jeke arabiarren finantzaketa? Baietz. Baina Afrikan Jihadak erroak sustraiturik dauzka mende luzetako injustizietan.

| PELLO ZUBIRIA KAMINO |

ANTZINAKO ESKLABOAK DIRA, gutxienez azken bi mendeotan morrontzan zanpatu dituzten masa handiak, Afrikako Jihadismoaren oinarri soziala”. Horra *Le 1* astekari frantsak 43. zenbakian “*Afrique, les visages du Dhijad*” (Afrika, Jihadaren aurpegiak) gaiaren inguruan dakartzan tituluetakako bat.

Astekari bitxia da *Le 1*: kioskoan DIN-A4 edo *newsmagazine* formato tipikoarekin aurkituko duzu, baina bere 16 orriak irakurtzeko maindire moduan zabaldu beharko duzu, 65x90 cm-ko paper bakarra osatu arte. Lehen *Le Monde*ko zuzendari izandako Eric Fottorino dauka nagusi. Beraz, irudimentsua baina Frantziako *establishment*ari ondo itsatsia ere bai. Maila handiko idazle eta adituen artikuluak ekartzen ditu.

2009an matxinatu zenetik, Boko Haram bihurtu da Afrikako amesgaiztoa: 5.000 baino gehiago hil ditu, asko modurik ikaragarrienean, 500 gizon, emakume eta haur baino gehiago bahitu, tartean esklabutzan saldutako neskak... Milioida eta erdi baino gehiago dira borroketatik ihesi joanak. Erliziozko gerrarik basatiena gaur Saharaz beheko eskualdeetan gertatzen da, horrela esan badaiteke. Esan daiteke?

“*L’ADN de Boko Haram*” idatzi du Marc-Antoine Perouse de Montclos ikerlariak, laguntza humanita-

rioaren eta politikaren arteko loturez liburu bat plazaratua daukanak. Dio, ukatu gabe Al Kaeda edo Daech-Isisengandik jasotako laguntza, Boko Haramen sustraiak lekuan bertan aurkitu behar direla, benetako oinarri soziala daukala.

Nigerian bertan taldeak duela bi urte 500-1.000 gudari omen zeuzkan. Baina gobernuak larrialdi egoera ezarri ostean 4.000 gizonetaraino handitu zuen tropa, eta gaur 8.000-10.000 inguru edukiko omen ditu. “Bestela esanik, zenbat eta bortitzagoa Boko Haramen kontrako errepresioa, orduan eta gehiago indartu da. Honek zalantza jarri beharko luke soluzio militarren eraginkortasuna”.

Taldeak esku hartu du eskualdean dauden liskarretan eta musulman askoren fidelitatea bereganatu du lurra banatuz, Jihadaren aitazkiatan burututako sarrasketatik ihesi joandako kristau eta animistek lagatako lurra. “Xariaren izenean Boko Haramen aldeko jendeak halako nekazaritza erreforma erlijioso bat antolatu dute. Horrela ebatzi dituzte urtero lurren erabilearren inguruan zeuden eztabaidak”.

Astekariak elkarrizketatu du Jean-François Bayart, Centre d’Etudes et Recherches Internationales-ko (CERI) zuzendari izana. CERI Frantziako Estatuaren erre-

Boko Haram taldeak berak Interneten ipinitako bideotik aterea da ondoko bi irudietan handiena: Abubakar Shekau buruzagiak iazko udazkenean gisa honetan eman zion ezetza Nigeriako Gobernuak luzatutako tragua eskaintzari. Perouse de Montclosen idatzi duenez, “Boko Haramen izaera sinplifikatzea da esatea zoro banda burugabe bat dela urruneko esponsor arabiar aberatsek diruz ase, hori da ez ezagutzea gaur Nigeria dena baino urrunago iristen zen Borno inperio zaharreko gizartearen konplexutasuna”. Irudi txikikoa da Ustaz Mohammed Yusuf (1970-2009), Boko Haramen lehenbiziko liderra, polizia nigeriarrak atxilotu zuen egunean. Oraindik *Youtuben* ikus daiteke nola galdekatu zuten poliziek. Gero kasernako atarian tiroka hil zuten jende askoren aurrean; ihes egin nahi omen zuen. Yusuf hilda, ondorengo buruzagiek bortizkeria are handiagoz gogortu dute Jihada Nigerian.

ferentzietakoa da atzerri politika, immigrazio, bortizkeria politiko eta segurtasun aferetan. Bayartek beste liburu gehiagoren artean “*L’Islam Republicain*” plazaratuta dauka. Elkarrizketan argi aitortu du Frantzia Malin militarri esku hartzearen alde egon dela, zalantzarik gera ez dadin. Bayartek esandako hitzen laburbilduma da ondoko guztia.

Jihadean kontsolamendu

“Saharaz beheko eskualdean –dio Bayartek– nazioa gezur historiko handi batean oinarritzen da: esklabismoa zuriaren kontua zela. Zuriak errudun direnik ezin da ukatu, baina ez dira izan bakarrak eta beti *joint-venture* gisa aritu dira elkarlanean beltz batzuekin”. Eta XIX. mende hasieran esklaboaren salerosketa itzali zenean Atlantikoz zehar, Afrika barneko esklabismoa hedatu zen.

XIX. mendean Jihada egin zuten buruzagietako batzuk esklabistak ziren, hala nola Mandinga erresuma sortu zuen Samori Ture. Eta gerlari jihadistak esklabozaleen kontra oldartu ziren beste musulman batzuk, hala nola murida jendea, kofradietan antolatzen zena eta dena. Gudu gogorren bidez lortu zuten batzuek askatasuna eta baserritar gisa instalatzea, kakahuete laboreen inguruan,

Boko Haram taldeak 2002an sortu zenetik Izalaren islamista *kie-tistatik* jihadismoan barrena islamismo milenaristaraino egindako ibilbidearen gakoa errepresioan dakusa Bayartek, beste aditu askok nabarmendu duten gisan. 2009an jendearen aurrean exekutatu zuten Nigeriako agintariek Ustaz Mohammed Yusuf, Boko Haramen lehenbiziko buruzagia. Horrek eta batez ere gobernuaren armadak gerrillarien bila herritarren artean egindako sarraskiekin eman zioten abiada Boko Harami.

Boko Haramek erasotzen ditu zuriaren eskolak (hausu hizkuntzan *boko* eskola da eta *haram* debekatu), ustelkeriaren eskolak direlakoan. “Mendebaldeko jakintzak estatu postkolonial zanpatzaile eta zurrupatzailea ekarri du. Ikusi zertan xahutzen duen Estatuak petrolioaren dirua, herritarrak zanpatzen ditu haiei laguntzeko orde. Jakintza horrek pobrezia baino ez du ekarri. Xariarekin aldarrikatzen dute zuzenbide estatu bat justu gaur Nigeriakoa denaren kontra-koa”.

Azken hamarkadotan Mendebaldeko Afrikako herrialde askotan liberalizazio politikekin galdu dira zerbitzu publiko sare osoak. Hezkuntza eta osasun mailan, hutsunea eskola eta ospitale islamikoek bete dute, batzuetan bertako elite waha-bitak aberastu berriak finantzaturik.

Boko Haramekoak kriminalak direla? “Egia da hiltzen duela. Baina askoz errazagoa da hiltzaileoi barbaro deitzea agenda sozial eta politiko bat daukatela onartzea baino”, dio Jean-François Bayartek. ■

baina gainerako gehienek osatu zuten gaurdaino luzatu den morroi masa zabala.

“Gaur bertan Mendebaldeko Afrikan mundu guztiak daki nor den esklaboen ume edo nobleen ume, izenetik, barre egiteko modu-gatik, aristokratek estilo handiagoz irri egiten badakite. Klase klitxe garbiak daude, Pierre Bourdieu [soziologo] tropikootara egokituta esango genukeenez”.

Lehenko esklabo gaur morroi gisa baztertuei bi mendez xurgatu diete odola XIX. mendetik indarra hartuta dagoen aristokrazia beltzak. Joan den mendean Jihada egin zuten buruzagi esklabistek zanpatu dituzte urteotan. Baina morroiok ere denborarekin Jihadean eta sala-

fismoan aurkitu dute kontsolamendua. Islamak esaten duenez sinestun guztiak berdinak direla, Mauritaniatik Nigerrera, Malin bezala Nigeria iparrean, morrontza den arazo ez aitortuari erantzun bat eman diola. Islam horrek bertsio ezberdinak baditu parajeotan.

Bada korrante *pietista* bat erlijio gaietan oso zorrotza baina politikan nahasten ez dena. Salafista horien mugimendua da Izala 1970etik. Gero badira Jihadaren aldeko guda-riak, Allah gurtzen ez duen sultanaren –Mendebaldearen– eta honen Nigeriako ordezkari petrolioz ustelduen kontra borrokatzen dutenak. Hirugarrenik Bayartek aipatzen du 1980tik lanean ari den korrante milenarista bat.

ZINKUNEGI

OPTIKA

Hernani, 23 · 20004 Donostia
T. 943 420 624
info@zinkunegioptika.com
www.zinkunegioptika.com

zuri begira